

Lūk, grāmata, kuru sarakstījis godalgots autors: tai piemīt dāsna sirds plašums, un tā rada prieku. Romāns “Putnu pilsēta mākoņos”, līdzīgi Pulicera balvu ieguvušajam Dora romānam “Mums neredzamā gaisma”, ir kā malks svaiga gaisa un vienlaikus arī dāvana mums – lasītājiem.

The Guardian

Plašs un ambiciozs, un izdomas bagāts... Rakstniekam Antonijam Doram piemīt reta spēja apvienot universālo un specifisko. Viņa stāsti – vienlaikus intīmi un bezgalīgi plaši – apžilbina ar savu vērienu. Neko līdzīgu romānam “Putnu pilsēta mākoņos” jūs vēl nebūsi lasījuši!

San Francisco Chronicle

Otras tādas grāmatas kā “Putnu pilsēta mākoņos” nav. Tās stāsts apbur un pārņem savā varā, tēli un laika periodi savijas vienā emocionālā veselumā, aicinot sākt lasīt atkal no sākuma, tiklīdz aizšķirta pēdējā lappuse.

Forbes

Antonija Dora proza ir kā buramvārdi, viņa radītā pasaule – reizē izaicinoša un trausla. Tā ir virtuozas meditācija par grāmatu alkāšanu. Gaidot burvju trikus, iegūsi izsmalcinātu stāstījumu.

Star Tribune

Romāns “Putnu pilsēta mākoņos” ir ievērojams sasniegums, tas rada lasīšanas prieku. Nopietnas grāmatas reti spēj radīt šādas emocijas. Mūsdienu pasaulē, kurā daba un stāsti kļūst svarīgāki nekā jebkad iepriekš, šāda smalka grāmata vienlaikus izglīto, sniedz mierinājumu un iedvesmo.

The Times

ANTHONY DOERR

CLOUD
CUCKOO
LAND

ENTONIJS DORS

PUTNU
PILSĒTA
MĀKOŅOS

No angļu valodas tulkojusi

Māra Poļakova

821.111(73)-31
Do 790

Anthony Doerr
CLOUD CUCKOO LAND

Copyright © 2021 by Anthony Doerr

Homēra "Odiseja" citēta *Augusta Ģiezēna* tulkojumā.

Lailas Ditas Deksnas un **Ilzes Isakas** vāka dizains.

Entonijs Dors
PUTNU PILSĒTA MĀKOŅOS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projekta vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elīna Vanaga*
Korektore *Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Maketētāja *Irēna Kivliņa*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-785.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Māra Poļakova, 2023
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-31-884-9

*Bibliotekāriem
toreiz, tagad un priekšdienās*

Korvedis: Kā gan mēs šo pilsētu nosauksim?

Euelpids: Varbūt dot tai lepno Lakedaimonas nosaukumu, nodēvēt to par Spartu?

Peisetairs: Spertu? Kam ko spertu? Lai es savu pilsētu tā sauktu? Nu nē. Bijušas man linu lentes cisu maisu turēt, pat savu gultu es tā nenosauktu.

Korvedis: Tad kādu vārdu mēs tai dosim?

Euelpids: Vajag, lai ir tāds gaisīgs, ar mūsu padebešiem saistīts, aumež liels un tilpīgs...

Peisetairs: Gribi "Kukūmākonija"?

Aristofans "Putni", 414. g. p. m. ē.

PROLOGS

MANAI VISUMĪĻAJAI BRĀĻAMEITAI CERĪBĀ,
KA AR ŠO TU GŪSI VESELĪBU
UN GAISMU

“ARGO”

65. MISIJAS GADS

307. DIENA HERMOTELPĀ NR. 1

Konstance

Četrpadsmit gadus veca meitene sakrustotām kājām sēž apaļā hermotelpā uz grīdas. Zeķes viņai vienos caurumos, galvu kā nimbs ieskauj cirtu ērkulis. Tā ir Konstance.

Viņai aiz muguras caurspīdīgā cilindrā, kas ir piecus metrus augsts un sniedzas līdz griestiem, karājas ierīce, kuru veido triljoniem zelta pavedienu, ne resnāku par cilvēka matu. Katrs pavediens vijas ap tūkstošiem tādu pašu, un šie pinumi ir neapverami sarežģīti. Laiku pa laikam kaut kur ietaises garumā kāds kūlis izgaismojas un sāk pulsēt: drīz šeit, drīz tur. Tā ir Sibila.

Vēl šajā telpā atrodas šaura piepūšama gulta, biotualete ar pārstrādes funkciju, ēdiena printeris, vienpadsmit maisi, kuros ir ēdiena pulveris “Sāts”, un daudzvirzienu tredbāns autoriepas lielumā un formā; to dēvē par soļmēru. Gaismu dod diožu aplis griestos, izeja nekur nav saskatāma.

Uz grīdas, izkārtotas krustu šķērsu rindās, ir gandrīz simt strēmeļu, kuras Konstance noplēsusi no tukšiem “Sāta” maisiem un aprakstījusi ar paštaisītu tinti. Uz dažām vārdi rindojas blīvi un biezi, uz citām vietu atradis viens vienīgs vārds. Ir, piemēram, tāda, uz kuras uzzīmēti divdesmit četri sengrieķu alfabēta burti. Uz citas rakstīts:

Tūkstošgadē, kas beidzās ar 1453. gadu, Konstantinopole tika aplenkta divdesmit trīs reizes, taču nevienam karaspēkam neizdevās iekļūt mūru apjoztajā pilsētā.

Meitene pieliecas un paceļ trīs strēmeles no mozaīkas, kas plešas viņas priekšā. Ietaise viņai aizmugurē mirgo.

Ir vēls, Konstance, un tu visu dienu neesi ēdusi.

– Man negribas ēst.

Varbūt risoto? Vai ceptu jērgaļu ar kartupeļu biezeni? Ir daudz kombināciju, kuras tu vēl neesi izmēģinājusi.

– Nē, paldies, Sibila. – Meitene skatās uz pirmo strēmeli un lasa:

Zudušais grieķu prozas teksts “Putnu pilsēta mākoņos”, autors Antonijs Diogens, stāsta par gana ceļojumu uz izdomātu pilsētu debesīs un, domājams, tika sarakstīts aptuveni m. ē. 1. gadsimta beigās.

Viņa izlasa otru:

No 9. gadsimtā Bizantijā tapuša grāmatas kopsavilkuma zināms, ka tai bija īss prologs, kurā Diogens uzrunāja grūti slimojošo brāļameitu, apgalvodams, ka turpinājumā lasāmais komiskais stāsts nav viņa paša izgudrojums: viņš to atradis kādās kapenēs senajā Tiras pilsētā.

No trešās strēmeles viņa nolasa:

Virš kapeņu ieejas, Diogens rakstīja savai brāļameitai, bija iecirsts: *Etons: nodzīvoja 80 gadus kā cilvēks, 1 gadu kā ēzelis, 1 gadu kā labraks, 1 gadu kā vārna.* Kapeņu kambarī viņš esot atklājis koka šķirstu, uz kura bijis rakstīts: *Svešinieki, lai tu būtu kas būdams, atver, un uzzināsi brīnumus.* Šķirstu atvēris, viņš atradis divdesmit četras cipreškoka plāksnes, kurās bija iegravēts stāsts par Etonu.

Konstance aizver acis, redz rakstnieku nokāpjam kapeņu tumsā. Redz viņu lāpas gaismā pētām savādo šķirstu. Diodes griestos kļūst blāvākas, sienas no baltām kļūst liegi dzeltenas kā dzintars, un Sibila saka: *Konstance, drīz būs NeGaisma.*

Meitene piesardzīgi iziet starp strēmelēm un izvelk no pagultes gandrīz saplēstu tukšu maisu. Ar zobiem un pirkstiem noplēš taisnstūrveida strēmeli. Ieber mērkaroti “Sāta” ēdiena printeri, nospiež pogas, un aparāts iztecina traukā divas ēdamkarotes tumša šķidrums. Tad viņa paņem polietilēna caurulīti, kurai ir nosmailinājusi galu, iemērc paštaisīto rakstāmspalvu paštaisītajā tintē, noliecas pār neapraktīto strēmeli un uzzīmē mākonī.

Iemērc vēlreiz.

Virš mākoņa viņa uzzīmē pilsētas torņus, pēc tam mazmazītiņus putnus lidināties ap dzeguļiem. Istabā kļūst vēl tumšāks. Sibila mirgo. *Konstance, es stingri pieprasu, lai tu pāēd.*

– Man negribas ēst, Sibila, paldies.

Viņa paņem strēmeli, uz kuras ir datums – 2020. gada 20. februāris –, un noliek blakus citai, uz kuras rakstīts: *A foliants*. Pa kreisi no tās viņa noliek uzzīmēto mākoņu pilsētu. Vienu elpas vilcienu ilgi dziestošajā gaismā gandrīz izskatās, ka strēmeles planē pirksta tiesu virs grīdas un zviļo.

Konstance pietupstas. Viņa jau gandrīz gadu nav izgājusi no šīs telpas.

VIENS

**SVEŠINIEK, LAI TU BŪTU KAS BŪDAMS,
ATVER, UN UZZINĀSI BRĪNUMUS**

Antonijs Diogens, “Putnu pilsēta mākoņos”, A foliants

Diogena kodeksa plāksnīšu izmērs ir 30 × 22 cm. Atradnē bija tikai 24 folianti, kam šeit piešķirta numerācija no A līdz Ω. Plāksnītes ir ķirmju sagrauztas, gravējumu daudzviet izdzēsis pelējums. Visas plāksnītes ir vairāk vai mazāk bojātas. Rokraksts kārtīgs un sasvēries uz kreiso pusi. No Zīno Ninisa 2020. gada tulkojuma.

... cik ilgi šīs plāksnītes tai lādē pelējušas, gaidot lasītāja acis? Kaut esmu drošs, mīļā brāļameit, ka apšaubīsi to stāstīto neticamo notikumu patiesīgumu, tās pārrakstot, neizlaidīšu ne vārda. Kas zina, varbūt sendienās cilvēki tik tiešām staigāja pa zemes virsu zvēru veidolā un debesīs pa vidu starp cilvēku un dievu valstībām peldēja putnu pilsēta. Vai varbūt šis gans, kā jau visi neprāši, savu patiesību izdomāja pats un tāpēc viņam tā bija patiesa. Bet tagad ķersimies pie viņa stāsta un par to, vai viņš bija pie pilna prāta, spriedīsim paši.

**LEIKPORTAS PILSĒTAS
BIBLIOTĒKA**

2020. GADA 20. FEBRUĀRIS

PLKST. 16.30

Zīno

Sniegputenī, kas ir biezs kā teātra priekšskars, viņš pavada piecus piektklasniekus no pamatskolas uz bibliotēku. Viņam ir pāri astoņdesmit un brezenta vējjaka, kaklasaite ar multeņu pingvīniem uz slidām un zābakiem auklu vietā lipekļi. Prieks viņā visu dienu ir tikai audzis un audzis, un tagad, februāra ceturtdienā, kad ir puspieci pievakarē un pa priekšu skrien bērni – Alekss Hess, kuram galvā ir papjēmašē ēzeļgalva, Reičela Vilsona ar plastmasas lāpu, Natalī Ernandesas, kas atspērusies stiepj pārnēsājamu skandu, – viņam ir sajūta, ka lielais prieka balons krūtīs nogāzīs viņu no kājām.

Ietve ved viņus garām policijas iecirknim, Parku pārvaldei, nekustamo īpašumu aģentūrai “Ēdenes vārti”. Leikportas pilsētas bibliotēka Ezera un Parka ielu krustojumā ir pirms pusotra gadsimta uzcelta piparkūku namiņam līdzīga divstāvu ēka ar augstu ģēveli; pēc Pirmā pasaules kara tā tika uzdāvināta pilsētai. Skurstenis ir sašķībiešs, notekrenes ielīkušas, plaisas trijos no četriem ielas puses logiem sastiprinātas ar platām brūnām līmlentēm. Ap sprīdi bieza sniega kārtā jau izveidojusies uz kadiķiem gar priekšdārza celiņu, un uz grāmatu atdošanas kastes nama stūrī; kaste ir nokrāsota tā, lai atgādinātu pūci.

Bērni traucas pa celiņu, palēkdamiem uzjož lievenī un dod pieci bērnu bibliotekāram Šarīfam, kurš iznācis pretī, lai palīdzētu Zīno tikt augšā pa kāpnēm. Šarīfam ausīs ir laimzaļu ausiņu bumbuliši un roku spalviņās zaigo dekorāciju vizuļi. Uz

viņa tēkrekla rakstīts: MAN PATĪK BIEZAS GRĀMATAS, UN ES NEPROTU MELOT.

Iegājis pa durvīm, Zīno notīra aizsvīdušās brilles. Bibliotekāra lete ir aplīmēta ar krāsaina kartona sirdīm; pie sienas virs letes ir izšuvums rāmītī. Tajā krustdūrienā rakstīts: *Šeit ir atbildes uz jautājumiem.*

Visos trijos monitoros uz datorgalda sinhroni virpuļo ekrāna saudzēšanas režīma spirāles. Starp klausāmgrāmatu plauktu un diviem nedaudz noplukušiem atzveltņiem stāv divdesmit piecu litru atkritumu tvertne, kurā pil ūdens, kas caur griestu plāksnēm tek no otrā stāva radiatora.

Plik. Plak. Plik.

Bērni aizjoņo uz otro stāvu, kur atrodas bērnu nodaļa. No viņiem uz visām pusēm šķīst sniegs, un Zīno sasmaidās ar Šarīfu; abi klausās, kā soļu būkšķoņa tiek līdz kāpņu augšgalam un aplust.

– Vāu! – atskan Olivijas Ottas balss.

– Dudi-dallā! – Tā ir Kristofera Dī balss.

Šarīfs saņem Zīno aiz elkoņa, un viņi kāpj augšup. Ieeju otrajā stāvā aizšķērso ar zelta krāsu nopūsta saplākšņa siena, tās vidū ir durtiņu arka, virs kuras Zīno uzrakstījis:

Ω ξένε, ὅστις εἶ, ἄνοιξον, ἵνα μάθῃς ἃ θαυμάζεις

Piektklasnieku bariņš stāv pie zelta sienas, uz viņu jakām un mugursomām kūst sniegs. Visi skatās uz Zīno, un Zīno gaida arī savu elpu nokļūstam līdz otrajam stāvam.

– Vai visi atceras, ko tas nozīmē?

– Nu bet protams, – atsaucas Reičela.

– Kā tad jūs domājat? – piebilst Kristofers.

Natalī pastiepj uz pirkstgaliem un ar pirkstu velk līdz katram vārdam. – *Svešinieki, lai tu būtu kas būdams, atver, un uzzināsi brīnumus.*

– Tu, zemīt, atveries! – Alekss, kuram ēzeļgalva tagad ir padusē, iesaucas. – Mēs tā kā ieiesim grāmatā *iekšā!*

Šarīfs izslēdz kāpnēs gaismu, un bērni saspiežas ap durtiņām sarkanā blāzmā, kas nāk no zīmes IZEJA. – Gatavi? – uzsauc Zīno, un saplākšņa sienas otrā pusē atskan bibliotēkas direktores Merienas atbilde: – Gatavi!

Piektklasnieki zosu gājienā ieiet pa durtiņām, aiz kurām atrodas bērnu nodaļa. Plaukti, galdi un sēžammaisi, ar kuriem tā citkārt ir pilna, šodien sastumti pie sienām, un to vietā stāv trīsdesmit saliekami krēsli. Virs krēsliem, dziedziņos piesieti pie sijām, karājas vairāki desmiti vizuļiem nokaisītu kartona mākoņu. Krēslu priekšā atrodas skatuvīte, un aiz skatuves, uz audekla, kas nosedz visu sienu, Meriena ir uzgleznojusi pilsētu mākoņos.

Puduros slejas simtiem lodziņu saraibināti, karodziņiem vainagoti zelta torņi. Ap to smailēm virpuļo putnu bari – mazas brūnas stērstes un lieli sudraboti ērgļi, putni ar garām, izliektām astēm un putni ar gariem, izliektiem knābjiem, šīs pasaules putni un iztēles putni. Meriena ir izslēgusi lampas pie griestiem, deg tikai karaokes prožektors uz statīva, un tā starā mākoņi zvīļo, putnu bari viz un torņi šķiet izgaismoti no iekšpusēs.

– Tas ir... – iesāk Olīvija.

– ... labāk nekā es... – pārķer Kristofers.

– Putnu pilsēta mākoņos, – nočukst Reičela.

Natalī noliek uz grīdas skandu, Alekss vienā lēcienā ir uz skatuves, un Meriena uzsauc: – Uzmanīgi, varbūt krāsa šur tur vēl nav nožuvusi!

Zīno piesardzīgi apsēžas uz krēsla pirmajā rindā. Pietiek samirkšķināt acis, lai plakstu iekšpusē novirmotu atmiņas: tēvs nobumsijas kupenā; bibliotekāre atver kataloga skapja atvilktnīti; vīrietis ieslodzīto nometnē ar zariņu ievēl putekļos grieķu burtus.

Šarifs ievēd bērņus aizkulisēs, kuras viņš ierīkojis aiz trim grāmatplauktiem. Tur ir kaudžu kaudzēm rekvizītu un tērpļu. Olīvija uzstīvē galvā lateksa cepurīti, lai izskatītos plikpauraina, Kristofers izvelk skatuves vidū mikroviļņu krāsns kasti, kas nokrāsota tā, lai atgādinātu marmora sarkofāgu, Alekss pastiepas un pieskaras uzgleznotās pilsētas tornim, Natalī izņēģ no mugursomas laptopu.

Iedūcas Merienas telefons. – Picas gatavas, – viņa iečukst Zīno dzirdīgajā ausī. – Aiziešu paņēģt un vienā stiepienā būšu atpakaļ.

– Mister Ninis? – Zīno pa plecu plikšķina Reičēla. Viņas rudie mati ir sapīti bizītēs, sniegs uz pleciem izkusis un pārvērties lāsītēs, acis ir platas un spožas. – To visu uztaisijāt jūs? Mums par prieku?

Sīmors

Kvartāla attālumā no bibliotēkas pussprīdi dziļa sniega ieskautā *Grand Am* pontiakā snauz septiņpadsmit gadus vecs pelēcis, vārdā Sīmors Stulmens. Mugursoma ir tumši zaļa lielizmēra *JanSport*, tajā atrodas divi *Presto* zīmola spiediena katli, un katrā no tiem ir jumta naglas, lodišu gultņi, deglis un puskilograms brizantas sprāgstvielas ar nosaukumu “Maisījums B”. No katlu vēderiem divstieplu vadi stiepjas uz vākiem, tur tie pievienoti pie mobilā telefona shēmas plates.

Sīmoram sapnī rādās, ka viņš starp kokiem iet uz baltu telšu pudura pusi, taču pietiek viņam paspert soli, lai taka uzreiz samestos likumā; teltis nozūd tālumā, un viņu spiež pie zemes drausmīgs apjukums. Viņš salēkdamies pamostas.

Auto pulkstenis rāda 16.42. Cik ilgi viņš nogulējis? Piecpadsmit minūtes. Ne vairāk kā divdesmit. Stulbums. Neuzmanība. Mašīnā viņš sēž jau vismaz četras stundas, kāju pirksti ir notirpuši, viņam vajag čurāt.

Viņš ar piedurkni notīra aprasojumu, kas izveidojies vējstikla iekšpusē. Riskē vienu reizi pārļaut pāri slotiņās, un tās noslauka no stikla sniega blāķi. Pie bibliotēkas nav noparkota neviena mašīna. Uz ietves nav neviena gājēja. Grantētajā stāvlaukumā ēkas rietumu pusē ir tikai viens auto – bibliotekāres Merienas subaru ar sniega kupri.

16.43.

Līdz vakaram – piecpadsmit centimetri, saka radio, nakts laikā – trīsdesmit līdz trīsdesmit pieci.

Viens, divi, trīs, četri – ieelpa; viens, divi, trīs, četri – aizturēt; viens, divi, trīs, četri – izelpa. Atsaukt atmiņā to, kas tev zināms. Pūces acij ir trīs plakstiņi. Pūču acāboli nav lodveida, bet atgādina pagarinātus cilindrus. Pūču bars ir pūču parlaments.

Vajag tikai nevērīgi ieiet iekšā, noslēpt mugursomu bibliotēkas dienvidaustrumu stūrī, pēc iespējas tuvāk “Ēdenes vārtu” ēkai, un iziet ārā pa durvīm. Braukt ziemeļu virzienā, nogaidīt līdz sešiem, kad bibliotēku slēdz, piezvanīt uz abiem numuriem. Noklausīties piecus pīkstienus.

Bum.

Vienkāršāk par vienkāršu.

Pulksten 16.51 no bibliotēkas iznāk sieviete ķiršsarkanā ziemas jakā. Viņa uzliek kapuci un sāk stumdīt sniega lāpstu pa celiņu. Meriena.

Sīmors izslēdz automašīnas radio un nošļūc zemāk sēdekli. Kādās atmiņās viņam ir septiņi vai astoņi gadi, viņš stāv populārzinātniskās literatūras nodaļā kaut kur pie 598. numuriem, un Meriena no augšējā plaukta izņem pūču noteicēju. Viņas vaigi ir mūsiņu viesulis, viņa smaržo pēc kanēļa košļenēm un apsēžas blakus uz grozāma ķebļa. Lappusēs, kuras viņa uzšķir, ir pūces, kas stāv pie dobumiem, pūces, kas tup uz zariem, pūces, kas laižas pār laukiem.

Viņš aizgainī atmiņas. Kā saka Laidnis? *Karotājs, ar sirdi un dvēseli dodamies kaujā, neizjūt vainas apziņu, bailes un nožēlu. Karotājs, ar sirdi un dvēseli dodamies kaujā, kļūst līdzīgs pārcilvēkam.*

Meriena piestumj sniega lāpstu pie ratiņkrēslu rampas, pakaisa sāli, aiziet pa Parka ielu un nozūd sniegā.

16.54.

Sīmors visu pēcpusdienu gaidīja brīdi, kad bibliotēkā neviena nebūs, un nu tas ir pienācis. Viņš atvelk mugursomas rāvējslēdzēju, ieslēdz pie spiediena katlu vākiem ar limlenti piestiprinātos

telefonus, noņem aususargus un aiztaisa ciet mugursomu. Vēj-
jakas labajā kabatā ir pusautomātiskā *Beretta 92*, ko viņš atradis
vectēvoča pūnē. Kreisajā – mobilais telefons, kuram aizmugurē
uzrakstīti trīs numuri.

Ieiet iekšā, noslēpt mugursomu, iznākt ārā. Braukt ziemeļu
virzienā, nogaidīt līdz bibliotēkas slēgšanai, piezvanīt uz diviem
pirmajiem numuriem. Noklausīties piecus pīkstienus. Bum.

16.55.

Krustojumam cauri izstumjas šķūre ar ieslēgtiem brīdinā-
juma lukturiem. Garām pabrauc pelēks pikaps, uz durvīm rak-
stīts “Kinga celtniecība”. Bibliotēkas pirmā stāva logā spīd zīme
ATVĒRTS. Meriena droši vien izskrējusi darīšanās; visticamāk,
drīz būs atpakaļ.

Kusties. Kāp ārā no mašīnas.

16.56.

Uz vējstikla, tikko dzirdami nopakšņot, krīt sniega kristāli,
taču viņam ir sajūta, ka šī pakšņošana ieurbjas līdz pat dzerokļu
sahnēm. Pak-pak-pak-pak-pak-pak-pak-pak-pak. Pūces acij ir
trīs plakstiņi. Pūču acāboli nav lodveida, bet atgādina pagari-
nātus cilindrus. Pūču bars ir pūču parlaments.

Šimors uzspiež uz ausīm aususargus. Uzvelk kapuci līdz
acīm. Uzliek roku uz durvju roktura.

16.57.

*Karotājs, ar sirdi un dvēseli dodamies kaujā, kļūst līdzīgs
pārcilvēkam.*

Viņš izkāpj no mašīnas.

Zīno

Kristofers izkārtu uz skatuves polistirēna kapakmeņus un pagriež par sarkofāgu pārtapušo mikroviļņu krāsns kasti tā, lai skatītāji varētu izlasīt epitāfiju: *Etons: nodzīvoja 80 gadus kā cilvēks, 1 gadu kā ēzelis, 1 gadu kā labraks, 1 gadu kā vārna.* Reičela paņem savu plastmasas lāpu, Olīvija iznāk gar grāmatplauktu ar lauru vainagu virs lateksa cepurītes, un Alekss iesmejas.

Zīno vienu reizi sasit plaukstas. – Ģenerālmēģinājums ir mēģinājums, kurā mēs tēlojam, ka viss notiek pa īstam, atceraties? Šovakar var gadīties visādi – varbūt tava vecmāmiņa skatītāju zālē nošķaudīsies vai kāda mazais brālītis ieraudāsies, vai kāds no jums aizmirsīs tekstu –, taču mūsu uzdevums ir saturēt izrādi kopā lai tur vai kas. Ir tā?

– Ir, mīster Ninis.

– Visi vietās, lūdzu. Natalī, mūziku!

Natalī pabaksta laptopu, un viņas skanda sāk spēlēt spokainu ērģeļfūgu. Ērģelēm fonā čīkst vārti, ķerc vārnas, ūjina pūces. Kristofers no vienas skatuves malas līdz otrai izritina vairākus metrus balta atlasa auduma un notupstas tam galā; Natalī notupstas otrā galā, un viņi plivina audumu augšup lejup.

Skatuves vidū izsoļo Reičela gumijas zābakiem kājās. – Tumšs un miglains ir vakars Tiras salas ķēniņvalstī... – viņa palūr lejup savā tekstā, tad no jauna paceļ galvu, – ... un rakstnieks Antonijs Diogens iet mājās no arhīva. Lūk, tur jau viņš nāk, noguris un

bažīgs, raizēdamies par savu mirstošo brāļameitu, taču pagaidiet mirkli, tūlīt es viņam parādīšu, ko nupat atklāju starp kapakmeņiem. Tas ir kaut kas ļoti savāds! – Atlass plīvo, ērģeles spēlē, Reičelas lāpa mirguļo, un gaismas lokā lieliem soļiem ienāk Olīvija.

Sīmors

S kropstās ieķeras sniega kristāli, un viņš mirkšķina acis, lai tos nokratītu. Mugursoma viņam pār plecu ir klintsbluķis, kontinents. Kad viņš iet garām grāmatu nodošanas kastei, uzzīmētās pūces lielās, dzeltenās acis šķiet sekojam līdzī.

Kapuce pār pieri, aususargi uz ausīm. Sīmors kāpj pa pieciem granīta pakāpieniem, kuri ved uz bibliotēkas durvīm. Pie durvju stikla no iekšpuses pielīmēta papīra lapa, uz kuras bērna rokkrakstā vēstīts:

RĪTVAKAR
VIENA VIENĪGA IZRĀDE
PUTNU PILSĒTA MĀKOŅOS

Aiz bibliotekāra letes neviena nav, pie šaha galda neviena nav. Neviena nav pie datorgaldā, neviens nešķirsta žurnālus. Laikam puteņa dēļ visi sēž mājās.

Virš letes ir rāmītis ar izšuvumu, kurā krustdūrienā rakstīts: *Šeit ir atbildes uz jautājumiem*. Pulkstenis rāda vienu minūti pāri pieciem. Monitoru ekrānos spirāles urbjas dziļāk un vēl dziļāk.

Sīmors aiziet līdz dienvidaustrumu stūrim un notupstas ejā starp valodu un valodniecības sekciju. Viņš izņem no apakšējā plaukta "Vieglo ceļu uz angļu valodu", "501 angļu darbības vārdu" un "Pirmos soļus holandiešu valodā", sāniski iestumj mugursomu putekļainajā tukšumā aiz sējumu rindas un noliek izņemtās grāmatas atpakaļ.

Ceļoties kājās, gar acīm nožvīgo mēļas švīkas. Sirds būkšķ ausīs, ceļi trīc, urīnpūslis smeldz, viņš nejūt savas pēdas un ir piebradājis visu eju ar sniegainām botām. Bet savu darāmo viņš ir izdarījis.

Tagad nevēriģi izsoļot ārā.

Stūrējot atpakaļ cauri “Populārzinātniskajai literatūrai”, pamats zem kājām šķiet slejamies stāvus. Botas ir smagas kā svins, muskuļi neklausa. Garām kūleņo nosaukumi: “Zudušās valodas”, “Pasaules impērijas”, “7 posmi bilingvāla bērna audzināšanā”; viņš kaut kā tiek garām “Sociālajām zinātnēm”, “Reliģijai”, vārdnīcām; jau pastiepj roku, tūlīt atvērs ārdurvis – bet kāds uzplīkšķina viņam pa plecu.

Nē! Neapstāties! Neatskatīties!

Taču viņš nepaklausa. Pie bibliotekāra letes stāv tievs vīrietis ar zaļiem austiņu bumbūļiem ausīs. Viņa uzacis ir biezi melni vikšķi, acis ziņkārīgas, un uz tēkrekla redzamās daļas rakstīts: MAN PATĪK BIEZAS. Rokās viņš tur Sīmora mugursomu.

Vīrietis kaut ko saka, bet aususargu dēļ izklausās, ka viņš stāv vismaz trīssimt metru attālumā, un Sīmora sirds ir papīra lapa, kas samurdzās, atmurdzās un no jauna samurdzās. Šeit tai mugursomai nav jābūt. Mugursomai jāstāv noslēptai dienvidaustrumu stūrī, pēc iespējas tuvāk “Ēdenes vārtiem”.

Vīrietis zem biežajām uzacīm palūkojas lejup, mugursomā, galvenajā nodalījumā, kura rāvējslēdzējs daļēji atvilcīes vaļā. Kad viņš atkal paskatās uz Sīmoru, uzacis ir sarauktas.

Sīmora redzeslokā parādās tūkstoš mazītiņu melnu caurumu. Dziļi ausīs sākas skaļa šalkoņa. Viņš iebāž labo roku vēj-jakas labajā kabatā, un viņa pirksts uztausta pistoles mēlīti.

Zīno

Reičela, tēlodama lielu piepūli, nocēļ sarkofāga vāku. Olivija pieliecas pie kartona kapenēm un izņem ar dzijas pavedienu apsietu kārbu.

– Šķirstiņš? – jautā Reičela.

– Uz vāka ir uzraksts!

– Kāds?

– Tur rakstīts: *Svešinieki, lai tu būtu kas būdams, atver, un uzzināsi brīnumus.*

– Ak, gudro Diogen, – saka Reičela, – iztēlojies, cik gadu šķirsts glabājies šajās kapenēs! Cik gadsimtu tas izturējies! Zemestrīces, plūdus, ugunsgrēkus, dzīvo un mirušo paaudzes! Un tagad tu turi to savās rokās!

Kristoferam un Natalī jau nogurušas rokas, taču atlasa migla joprojām plīvo, ērģeļmūzika skan, sniegs triecas logos, un boilers pagrabstāvā sten kā krastā izmests valis. Reičela skatās uz Oliviju, un Olivija attin dziju. No kārbas viņa izņem vecu enciklopēdiju, ko Šarīfs atrada pagrabstāvā un nopūta ar zelta krāsu.

– Grāmata!

Viņa tēlo, ka nopūš no grāmatas putekļus, un Zīno pirmajā rindā pasmaida.

– Un vai šī grāmata izskaidro, – vaicā Reičela, – kā iespējams astoņdesmit gadus būt cilvēkam, vienu gadu – ēzelim, vēl gadu – labrakam un trešo gadu – vārnai?

– Nāc, izlasisim! – Olīvija atšķir enciklopēdiju un noliek uz lasāmpults, kas atrodas skatuves dziļumā. Natalī un Kristofers nomet atlasa gabalu, Reičela novāc kapakmeņus, Olīvija novāc sarkofāgu, un skatuves vidū iznāk Alekss Hess, metru četrdesmit garš, zeltainie mati kā lauvas krēpes; rokā viņam ir gana vēzda, virs sporta bikšēlēm – smilškrāsas peldmēteli.

Zīno pirmajā rindā paliecas uz priekšu. Sāpošā gūža, džinkstoņa kreisajā ausī, astoņdesmit seši gadi, kurus viņš nodzīvojis uz šīs zemes, gandrīz bezgalīgais skaits lēmumu, kas atveduši viņu līdz šim brīdim, – tas viss pagaist. Alekss viens pats stāv karaokes prožektora starā un lūkojas pāri tukšo krēslu rindām tā, it kā viņa skatiens tvertu nevis noplukušas Aidaho mazpilsētas bibliotēciņas otro stāvu, bet zaļos pakalnus, kas ieskauj seno Tiras ķēniņvalsti.

– Es, – viņš saka savā augstajā, liegajā balsī, – esmu Etons, vienkāršs Arkādijas gans, un stāsts, ko nu jums pastāstīšu, ir tik jocīgs, tik neticams, ka jūs nenoticēsiet nevienam pašam vārdam, tomēr tā ir patiesība. Jo es – tas, kuru saukāja par pīlprātiņu un bemburi, jā, es, neapķērīgais ēzeļgalva, dumīķis Etons, – reiz aizceļoju līdz pašam pasaules galam un vēl tālāk, nonācu tur, kur mākoņos zaigoja Putnu pilsētas vārti, kur nevienam nekā netrūkst, un grāmata, kurā bija ietverta visa pasaules gudrība...

Pirmajā stāvā kaut kas noblikšķ, un Zīno tas ļoti izklausās pēc šāviena. Reičelai no rokām izkrit kapakmens, Olīvija saraujas, Kristofers sakņūp.

Skan mūzika, virs viņu galvām griežas mākoņi, Natalī roka nenolaizās pār laptopa klaviatūru, visā stāvā atbalsojas vēl viens blikšķis, un bailes līdzīgi garam, melnam pirkstam pastiepjās no kāpņu augšgala un pieskaras Zīno.

Alekss prožektora gaismā iekož lūpā un aši paskatās uz Zīno. Viens sirdspuksts. Divi. Visādi var gadīties: tava vecmāmiņa nošķaudīsies. Kāda mazais brālītis ieraudāsies. Kāds no

jums aizmirsīs tekstu. Mūsu uzdevums ir saturēt izrādi kopā lai tur vai kas.

– Taču sāksim ar to, – Alekss atkal ir pievērsis skatienu tukšumam virs krēslu rindām, – ka es sākšu no sākuma. – Un Natalī nomaina mūziku, un Kristofers nomaina gaismu no baltas uz zaļu, un Reičela iznāk uz skatuves ar trim kartona aitām rokās.